

Manjše zlo se mu zdi, da sprejme nase za nekaj časa sramoto sultanovega protektorata: tako je delal Zapolja, tako brata Zrinjska. Kot malo vzdarje zahteva Soliman od njega grad Kostajnico — ki sta mu ga podarila začasno brata Zrinjska — kar razburi celo Ivana. Ta se sicer kmalu sprijazni z mislijo Kacijanarjevo in je voljan odstopiti svojo pravico do gradu, dočim mlajši brat Nikolaj — ki ga že dolgo podpihuje njegova zaročenka Katarina Frankopanska, naj ne bo Kacijanarjev oproda, naj mu ne odstopi Kostajnice, naj ugotovi cesarjevemu pismu, ki zahteva prejkoprej voditeljevo glavo — najame dva krvnika, da zavratno zabodeta generala.

Tako je padel junak, ki smo verjeli njegovim besedam:

„Kdor hoče me umeti, on me ume,
in kdor me ume, on me izgovarja ...“ (108)

Subjektivno je nedolžen, zakaj delal je vselej z najboljšimi nameni. „Ni li nedolžnost oni čarni svit, ki smrt herojev palih vseh ozarja“ (85), tako se tolaži rahlo srce; biva pa še drugo, intersubjektivno mnenje, ki je obsodilo moža in zahtevalo njegovo kri.

Dejanje žaloigre je skozinskozi dramatsko, dobro zapleteno in razpleteno. Želeli bi si nekaj več krajevne barvitosti v drami, ki je pravzaprav brezkrajevna — če ne vštevamo imen — brez izrazitega ambijanta.

Resno monotonost dobro prekinja prizor lahkoživih martelozov in intermezzo s slugo Hojzičem, ki je zateleban v intrigantno grofico Katarino, ji trubaduri in vohunari njej na ljubo.

Medved je ostal v drami, kakršen je v svoji liriki: ugajati mora ljudem meditativnega značaja, vendar za lirične značaje je prehladen. Oblika mu je zmerom monumentalna. Medvedove osebe govorijo jeklen jezik, njih besede se neredko kondenzirajo v presenetljive izreke, ki niso prisiljeni, ker izvirajo iz notrine položaja.

Iz jezikovnih ozirov se bodo ustavile filološko oborožene oči tuintam, in psiholog bo včasih zadovoljno pritrdil.

Že 1. 1895. je objavil Medved svojega dramatizovanega Kacijanarja v „Dom in Svetu“ v dveh delih: „Zarja slave“, drama v petih dejanjih, kateri sledi žaloigra v petih dejanjih — „Zarja življenja“. Po vzoru Schillerjevega „Prologa“ v trilogiji „Wallenstein“ je postavil pred začetek dolgovezni „Proslov“. Česar ne moremo reči o tem razblinjenem dramatskem poskusu, to lahko trdimo o sedanjem „Kacijanarju“: Ta tragedija bo zavzemala odlično mesto v dramski slovenski literaturi.

A. Debeljak.

J. F. Malograjski: Pisana mati. — Slovenskih Večernic 62. zvezek. Izdala Družba sv. Mohorja 1909. 8°. 176 str.

Vsebina in tendenca te 170 strani obsegajoče povesti se kaže že v naslovu. Stari Mlakar ni dovolil svojemu mlajšemu sinu, da bi se ženil po svoji volji. S tem pa nastopijo zanj in za Lenico, ko spravi sin svojo prvo ženo v grob in se oženi s svojo „prvo ljubeznijo“, zlo Vrtačko, slabi časi. „Pisana mati“ sovraži tasta in pastorko ter spravlja posestvo počasi, a sistematično na rob propada. A doleti jo za to zaslužena kazen in nazadnje se vse lepo konča. Protiutež zaslepljenemu Mlakarju pa je solidni sosed Koren, h kateremu se Mlakarjevi kar po vrsti selijo, ko jim postaje bivanje doma neznosno. V starejšem Mlakarjevem sinu, s katerim je pisatelj skušal rešiti v Mohorjevih knjigah slabo opisanega „izprijenega“ študenta, ima tudi onega rešnika, ki s svojim denarjem vse reši in na razvalinah stare ustvari novo Mlakarjevino. Pastorka pa se oženi z ovdovelim Korenovim sinom, ki je notar v bližnjem trgu. Snov je precej uboga, a da jo je razpredel na 170 strani, je pisatelj

posamezne prizore razvlekel na dolgo in široko, bogato sejal sentimentalne in moralne refleksije, kopičil krivico na krivico, nesrečo na nesrečo in sploh pridno rabil ves oni stari in znani arzenal moralistovskih pridigarjev, ki skušajo ljudem po sili izžemati solze. Za humor skrbita dekla in hlapec s svojim stereotipnim dovtipom, ki je sicer zasnovan tako, da bi se lahko ponavljal in infinitum, a vkljub temu samo enkrat nov. Motiv zlega Italijana, ki je kriv — v veliki meri — vse nesreče, je star, nova pa je pomoč iz Srbije. Človek, ki zahteva od romana nekaj več, nego mu Malograjski lahko da, se s to knjigo ne bo mučil do konca, kvečjemu, če ga v to sili poročevalčeva dolžnost. Pretežni večini Mohorjanov pa to vsiljivo in dolgotrajno moralizovanje, kopica mučnih in neverjetnih situacij ne bo ugajala; saj jim niti precejšnja snovnost Lahovih „Upornikov“ ni. — Na koncu je pod diplomatično previdnim in nedolžnim (latet anguis in herba!) naslovom „Raznoterosti“ zbrano perišče anekdot, ki se jim na neki tipični slovniški napaki pozna, da jih je zbral in za slovensko „ljudstvo“ namenil mons. Podgorc. *J. A. Glonar.*

Podobe iz misijonskih dežel. I. zvezek. Izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celovcu. 1909. 8°. 128 str. — Z narodnega stališča pač Slovenci ne moremo biti zadovoljni s to vrsto knjig. Kakor družba na zadnji strani sama priznava, hoče s temi poročili vzbuditi pri bralcih zanimanje za oznanjevalce svete vere, katero se naj kaže v podporah, ki se pošiljajo „v uboge misijone“. Družba hoče take darove sprejemati in imena darovalcev izkazovati. Ali gospodje ne vidijo naših slovenskih „zamorčkov in kitajčkov“, katere bo treba odkupiti, da nam jih tujec ne ugrabi, jim ne izruje iz nežnih src besede materinske in tudi vere? — Zgodovinski pregled jezuita Viktorja Kopatina, „Kako se razvija katoliška cerkev v Bosni po okupaciji“, se odlikuje po verski nestrpnosti in bojevitosti. Dasi je vlada izdala od okupacije pa do l. 1895. za katoliške namene 2,641.000 K in izda od tedaj vsako leto 250 do 290 tisoč K za 360.000 katoličanov (vseh prebivalcev v Bosni je 1,800.000), je „preveč nepristranska“, ker ne ustanavlja zgolj katoliških šol, marveč tudi narodne medverske in dela ovire pokatoličenju mohamedancev. Klerikalizem se je v Bosni že precej ukoreninil. Samo v Serajevu je 17 Marijinih družb; klerikalnih časopisov izhaja v Bosni devet, med temi so trije politični. Zanimiva spisa v knjigi sta „Iz mojega delokroga“ in „Bela vrana“ o. Veselka Kovača. V prvem nam živo in nevsiljivo pripoveduje o svojem šolskem delovanju v kitajskem semenišču, kjer ubija v trde glave mladih Kitajcev latinščino. Tvarine avstrijskih gimnazij, po njegovem mnenju, bi ne obvladal noben Kitajec. Druga je slika iz življenja podkupljivih kitajskih uradnikov. — V članku „Iz daljnega vzhoda“ nam poroča o. Baptista Turk o tajnih društvih, ki so razširjena po vsem Kitajskem in katerim je namen pregnati tujce iz cele dežele. Tudi boksarji, ki so uprizorili zadnjo vstajo, so člani take tajne družbe. Drugi del članka obsega razne misijonske dogodbe, ki naj bi vplivale na darežljivost že itak dovolj ubožnih Slovencev. „Misijoni na Jutrovem“ so okoren prevod iz francoščine. — Sploh nam kažejo letos Mohorjeve knjige več površnosti v jezikovnem oziru kakor v prejšnjih letih. Tako čitamo tudi v tej knjigi n. pr. brez da bi (str. 52), je šel okuženega obhajati (54), jo je pastiroval (56) itd.

B—k.

Jakoba Alešovca Izbrani spisi. Drugi, popravljeni natis. Priredil Jožef Volc. I. zvezek: Kako sem se jaz likal. I. del. V Ljubljani. Založila Katoliška Bukvarna 1910. 8°. 154 str. (Cena broš. 1-20 K, vez. 2 K) — Kot deveti zvezek „Ljudske knjižnice“ je izšel prvi del Alešovčeve „Povesti slovenskega trpina“, kos poljudne avtobiografije mnogoletnega Brencljevega urednika, pisatelja poučnih ter

„Ljubljanski Zvon“ 1. XXX. 1910.

Čisto je torej jasno, da je to delo podgorc